

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI: 10.25140/2410-9576-2022-1(24)-47-57

УДК 338.2:330.341

JEL Classification: L51; O10

Інна Якушкокандидат економічних наук, здобувач
Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая (Київ, Україна)E-mail: yakushko_i@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-7383>**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ: НАПРЯМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ**

Анотація. У статті проведено аналіз теоретичних положень здійснення державного регулювання цифрового розвитку економічних систем у частині виокремлення та опису базових напрямів такого регулювання. Результати дослідження дозволили визначити два напрями такого регулювання: поведінковий та просторовий, описано їхні специфічні риси та особливості використання в умовах становлення цифрової економіки. Також встановлено, що для ефективного здійснення державного регулювання цифрового розвитку економічних систем необхідно сформуувати та системно впроваджувати збалансовану державну політику в цьому напрямку.

Ключові слова: цифровізація; трансформація; цифрова трансформація; інформаційно-комунікаційні технології; економічна система.

Рис.: 1. Бібл.: 7.

Постановка проблеми. Сьогодні інформаційно-комунікаційні технології поступово пронизують усі сфери економіки, здійснюючи їх трансформацію. При цьому змінюється не лише сам процес надання послуг, виробництва товарів. Змінюється також і поведінка економічних суб'єктів, насамперед суб'єктів підприємницької діяльності, які вибірково обирають та впроваджують ті технології, які дозволяють їм забезпечити зростання власної ефективності, вартості та конкурентоспроможності. Також спостерігається зміна моделі поведінки і споживачів продукції, трансформації зазнають канали взаємодії виробників, продавців та їхніх клієнтів. Відповідно, окреслені процеси в сукупності приводять до поступового становлення нової моделі національного господарства – цифрової економіки, якій притаманний високий рівень використання цифрових технологій у всіх сферах та галузях, усіма економічними суб'єктами.

Переважає більшість суб'єктів господарювання сьогодні вже залучені до процесу цифрової трансформації національної економіки. Незважаючи на високий рівень активності підприємницьких структур у

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

цьому напрямку, і домогосподарства, і органи державної влади також уже відіграють помітну роль у здійсненні такої трансформації. Передусім ці суб'єкти формують попит на нові послуги, товари, формують нові вимоги до здійснення обслуговування, що знову сприяє зростанню активності суб'єктів підприємницької діяльності для задоволення як попиту на відповідні послуги і товари, так і постійне удосконалення власної діяльності із забезпечення зростання якості надаваних ними послуг.

У переважній більшості випадків цифрові технології формують нові імпульси для позитивних змін у системі національної економіки, проте в цьому процесі синергійно формуються і деструктивні чинники, які можуть впливати на розвиток економічних процесів. Проте переваги використання цифрових технологій усіма економічними суб'єктами є беззаперечними. Саме це зумовлює постійне зростання попиту на такі технології, нові способи покращення умов життя для громадян та спрощення ведення підприємницької діяльності, роботи.

Отже, сьогодні чітко зрозуміло, що інформаційно-комунікаційні технології мають здатність значно покращувати ефективність роботи економічних систем. У сукупності в межах національної економіки таке удосконалення може приводити до значного підвищення конкурентоспроможності економік держав. Саме тому більшість із них зацікавлені в розвитку зазначених технологій, в їх активному проникненні в економічні відносини. З цієї метою вже сьогодні уряди найбільш розвинених країн намагаються постійно забезпечувати підтримку процесам цифровізації економіки, створюють сприятливі умови для здійснення підприємницької діяльності в цьому напрямку, забезпечуючи ефективність використання цифрових технологій.

Розвиток цифрової економіки є складним процесом і його активізацію в межах країни можливо здійснювати різними способами. Відповідний інструментарій сьогодні є в розпорядженні органів державної влади. Однак їх спектр настільки широкий, що забезпечити їх гармонійне використання є досить складним завданням. Саме тому розуміння шляхів активізації процесів розробки та використання інформаційно-комунікаційних технологій є також важливим елементом забезпечення якості державного регулювання в цьому напрямі. Відповідні зазначені питання потребують додаткового вивчення та висвітлення в науковій літературі.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного регулювання розвитку цифрової економіки сьогодні розглядаються у великій кількості наукових робіт. До науковців, які активно займаються вивченням цих питань, належать такі: О. Вишневський, М. Дубина, А. Жаворонок, Г. Карчев, Р. Лупак, В. Ляшенко, Д. Огородня, В. Опенько, О. Орлова-Курилова, О. Сенкевич, В. Хаустов, К. Шапошников, К. Шиманська, С. Шкарлет, Т. Штець, Р. Щупаківський.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових робіт у напрямку активізації розвитку цифрової економіки, системних наукових праць, у яких комплексно розглядалися всі можливі варіанти та способи підтримки процесів цифровізації національного господарства, недостатньо. Саме це вимагає проведення додаткових досліджень у цій сфері.

Метою статті є розгляд та систематизація основних положень державного регулювання економіки в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи сутність та особливості здійснення державного регулювання розвитку цифрової економіки зазначимо, що в межах статті зміст такого регулювання нами розуміється як система, яка являє собою сукупність принципів, методів, інструментів та важелів, за допомогою яких і за наявності відповідних ресурсів органи державної влади впливають на економічні відносини, розвиток яких відбувається на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Проте процеси цифровізації за своєю природою є досить складними, що частково зумовлено і значними відмінностями у власному функціонуванні суспільних систем. Саме поліваріантність їхньої сутності та особливості розвитку зумовлює попит на різні, зокрема й нові цифрові технології, використання яких дозволяло б забезпечувати розвиток таких систем. В економіці як складній макросистемі також сьогодні використовується значний спектр різних інформаційних та цифрових технологій. Відповідно прискорити процес їх залучення, адаптації до певної діяльності, використання можливо, але шляхом здійснення відповідного стимулювання, зміни поведінки економічних суб'єктів. Це, у свою чергу, можна змінити через механізм державного регулювання економічних процесів.

Окреслений тип регулювання також є надскладною системою впливу органів державної влади та місцевого самоврядування на розвиток економічних відносин, оскільки в її структурі існує великий спектр

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

методів, засобів, форм, важелів та інструментів здійснення такого впливу. Відповідно виникає питання, а як варто використовувати такий спектр різних можливостей для здійснення впливу на господарську діяльність різних, недосить схожих за своєю поведінкою економічних суб'єктів. Розглянемо можливі напрями, у яких органи державної влади можуть використовувати різні інструменти для активізації використання цифрових технологій суб'єктами господарювання.

Загалом вплив може здійснюватися, як уже зазначалося, насамперед на поведінку економічних суб'єктів. Однак кількість таких суб'єктів, які залучені до процесів цифровізації, є надзвичайно великою і стимулювати розвиток усіх не завжди є можливим, враховуючи обмеженість доступних ресурсів. Для розуміння особливостей державного регулювання розвитку цифрової економіки спочатку, на наше переконання, варто виокремити ті сфери в межах економічних відносин, розвиток яких дозволяє отримати максимальні ефекти для становлення такого типу економіки. Це потребує конкретизації можливих варіантів здійснення такого регулювання.

Цифрова економіка за своїм змістом є новим видом економічних відносин, у якій провідну роль відіграють сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Проте загалом цифрова економіка – це вид національної економіки, а тому можливо виокремити ті її центри, які пов'язані найбільш активно з розвитком окреслених технологій із подальшою розробкою механізмів регулювання кожного з них.

Отже, якщо розглядати природу процесів цифровізації та їхній вплив на економічні відносини, то можливо виокремити декілька потенційних напрямів стимулювання їхнього розвитку в межах національного господарства.

I – поведінковий – вплив на діяльність економічних суб'єктів у напрямку використання цифрових технологій, їх розробки та адаптації наявних інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення власного розвитку. У межах такого напрямку можливо виокремити такі види впливу:

- 1) поведінка домогосподарств у частині використання цифрових технологій;
- 2) економічна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності;
- 3) робота органів державної влади та місцевого самоврядування.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Зазначимо, що забезпечити трансформацію поведінки окреслених вище суб'єктів можна лише за рахунок досить суттєвої зміни економічного простору, у якому такі суб'єкти функціонують. Зміна такої поведінки буде поступовою, проте системною та стратегічною. Для цього напряму здійснення впливу в межах механізму державного регулювання економіки можна виокремити такі особливості:

– створюються умови для забезпечення використання цифрових технологій у межах функціонування макроекономічних систем;

– заходи, які здійснюються, є стратегічними та спрямовані на досягнення довгострокових цілей;

– позитивні результати можливо отримати лише в разі забезпечення здійснення постійного впливу в довгостроковому періоді без періодичних змін загальної концепції державного регулювання окреслених процесів;

– доцільно впливати одразу на економічну поведінку всіх суб'єктів економічних відносин, використовуючи конкретні, специфічні методи та інструменти дії для кожної з груп таких суб'єктів;

– вплив може здійснюватися в межах такого напряму на розвиток окремих суб'єктів підприємницької діяльності;

– вплив може здійснюватися як на попит економічних суб'єктів на відповідні цифрові технології, так і на обсяг пропозиції таких технологій для домогосподарств, підприємств та органів державної влади [2; 4].

II – просторовий – вплив на діяльність окремої групи економічних суб'єктів, виокремлених за певною ознакою, з метою стимулювання процесу цифрової трансформації таких суб'єктів. У межах такого впливу можливо виокремити такі види впливу:

1) вплив на розвиток окремих територій з метою забезпечення унікальних можливостей економічним суб'єктам, які функціонують у їхніх межах, впроваджувати цифрові технології у власну діяльність;

2) вплив на розвиток окремих компонентів національної економіки, її сфер та галузей, що дозволяє сфокусувати державне регулювання виключно на підтримці тих із них, розвиток яких може стати драйвером подальшої розбудови інших компонентів національного господарства. Наприклад, у межах цього напряму уряди багатьох країн розробили стратегічні програми стимулювання, передусім інноваційних галузей, у яких продукуються цифрові технології, активно використовуються та поширюються на інші економічні відносини. У межах Національного класифікатора видів економічної діяльності до таких видів насамперед варто віднести такі сфери та галузі господарства:

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

J – Інформація та телекомунікації, а саме:

58.2 – Видання програмного забезпечення;

61.2 – Діяльність у сфері безпроводового електрозв'язку;

61.3 – Діяльність у сфері супутникового зв'язку;

62.01 – Комп'ютерне програмування;

62.02 – Консультування з питань інформатизації;

62.03 – Діяльність з керування комп'ютерним устаткуванням;

62.09 – Інша діяльність у сфері інформаційних технологій та комп'ютерних систем;

63.11 – Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність;

63.12 – Вебпортали [3].

3) вплив на розвиток окремих інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток яких є пріоритетним для активізації процесів залучення нових цифрових інновацій у діяльність суб'єктів господарювання.

Для цього напряму здійснення впливу в межах механізму державного регулювання економіки можна виокремити такі особливості:

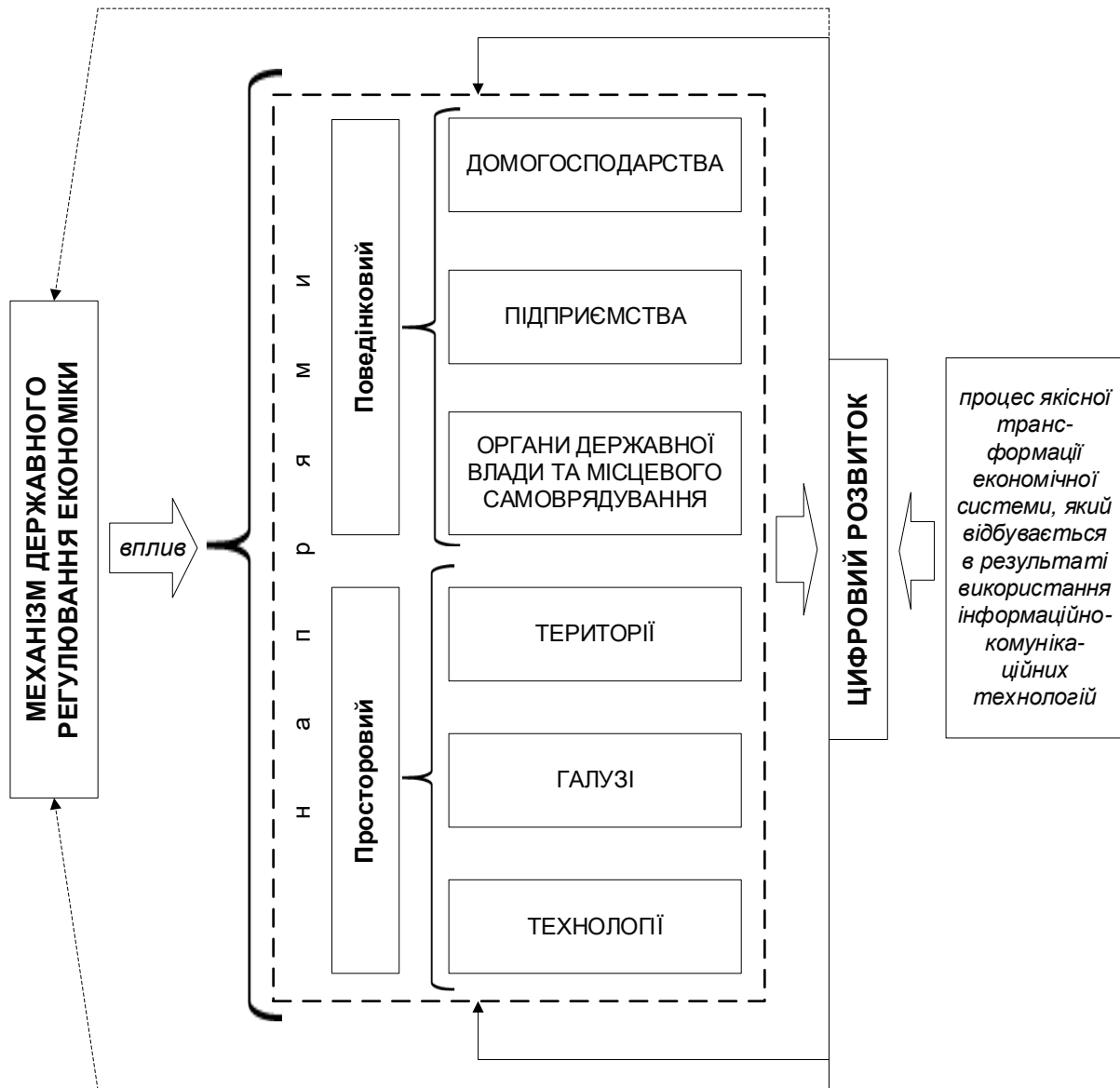
1) створюються умови для розвитку сукупності економічних суб'єктів, які виокремлені за певною ознакою (схожість кодів економічної діяльності, спільна територія функціонування, підтримка окремих груп клієнтів, походження капіталу і т. ін.);

2) використовуються досить часто для підтримки депресивних територій, галузей національної економіки, які мають труднощі в забезпеченні власного розвитку в певний період;

3) заходи такого впливу мають системний та загальнонаціональний характер (окрім випадків використання державного регулювання для розвитку окремих територій) та ін. [2; 4; 7].

При цьому в межах кожного з окреслених напрямів державного регулювання цифрового розвитку можливі різні варіанти активізації використання інформаційно-комунікаційних технологій. Зазначимо також, що безпосередньо в реальності використовуються одночасно різні методи та інструменти впливу на діяльність економічних суб'єктів у частині використання ними сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. На рис. 1 представлено узагальнену модель можливих напрямів здійснення державного регулювання цифрового розвитку.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис. 1. Модель напрямів здійснення державного регулювання цифрового розвитку

Джерело: складено автором з урахуванням [1; 5; 6].

Таким чином, аналізуючи інформацію рис. 1, можемо стверджувати, що державне регулювання цифрового розвитку – складна система взаємопов’язаних компонентів, які в сукупності дозволяють органам державної влади та місцевого самоврядування впливати на діяльність економічних суб’єктів з метою формування мотивації в них щодо використання сучасних можливостей, які формують у межах

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

економічного простору інформаційно-комунікаційні технології. Складність здійснення такого регулювання полягає в тому, що для розвитку цифрової економіки в будь-якій країні необхідно одночасно використовувати весь спектр доступних методів та інструментів зазначеного впливу, стимулюючи як створення інформаційно-комунікаційних технологій, можливості їх використання, експорту.

Висновки та пропозиції. Отже, у статті проаналізовано теоретичні положення здійснення державного регулювання цифрового розвитку. Визначено, що таке регулювання є дійсно важливим, оскільки воно має здатність сприяти становленню цифрової економіки в будь-якій країні. Результати дослідження засвідчують, що окреслений тип регулювання за своєю природою є складною системою, у межах якої можливі різні варіанти здійснення впливу на процеси цифровізації економічних відносин. У статті виокремлено напрями реалізації такого впливу, а саме: поведінковий та просторовий, що дозволило конкретизувати можливі сценарії застосування регулюючих методів та інструментів для трансформації діяльності економічних суб'єктів у результаті використання потенціалу сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Детальний розгляд процесів цифровізації економічних систем також засвідчує важливість формування системної та збалансованої державної політики розвитку цифрової економіки, здійснюючи гармонійний та недискримінаційний вплив на діяльність різних економічних суб'єктів. При цьому важливою залишається необхідність забезпечення зі стимулюючими заходами використання інформаційно-комунікаційних технологій функціонування ринкових механізмів економічного розвитку.

Подальші дослідження в напрямку розвитку державного регулювання цифрового розвитку можуть бути пов'язані з аналізом методів, інструментів та принципів здійснення впливу на розвиток конкретних типів економічних суб'єктів з метою підвищення їхньої зацікавленості у використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Дубина М. В. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства / М. В. Дубина, О. М. Козлянченко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2019. – № 3(19). – С. 21-32. – DOI: 10.25140/2411-5215-2019-3(19)-21-32.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

2. Карчева Г. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки [Електронний ресурс] / Г. Карчева, Д. Огородня, В. Опенько // Фінансовий простір. – 2017. – № 3(27). – С. 13-21. – Режим доступу: <https://cutt.ly/kLseQnd>.

3. Класифікація видів економічної діяльності. ДК 009:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>.

4. Ляшенко В. І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія / В. І. Ляшенко, О. С. Вишневський. – К. : Інститут економіки промисловості НАН України, 2018. – 252 с.

5. Федішин М. П. Механізм державного регулювання кризових явищ банківської галузі в умовах глобальних викликів [Електронний ресурс] / М. П. Федішин, А. В. Жаворонюк, Н. О. Ковальчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2019. – № 28. – С. 121-125. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-53>.

6. Шапошников К. С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону / К. С. Шапошников // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 29. – С. 34-36.

7. Штець Т. Ф. Державне регулювання розвитку сектора цифрової економіки України [Електронний ресурс] : дис. ... д-ра філософії / Т. Ф. Штець ; Львівський торговельно-економічний університет. – Львів, 2021. – 240 с. – Режим доступу: <https://cutt.ly/7NRY8c7>.

References

1. Dubyna, M.V., & Kozlyanchenko, O.M. (2019). Kontseptualni aspekty doslidzhennia sutnosti didzhytalizatsii ta yii roli v rozvytku suchasnoho suspilstva [Conceptual aspects of the study of the essence of digitalization and its role in the development of modern society]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and perspectives of economics and management*, (3(19)), 21-32. doi: 10.25140/2411-5215-2019-3(19)-21-32.

2. Karcheva, H., Ohorodnia, D., & Openko, V. (2017). Tsyfrova ekonomika ta yii vplyv na rozvytok natsionalnoi ta mizhnarodnoi ekonomiky [Digital economy and its impact on the development of the national and international economy]. *Finansovyi prostir – Financial space*, (3(27)), 13-21. <https://cutt.ly/kLseQnd>.

3. Klasyfikatsiia vydiv ekonomichnoi diialnosti. DK 009:2010 [Classification of types of economic activity. DK 009:2010]. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>.

4. Liashenko, V.I., & Vyshnevskiy, O.S. (2018). *Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhlyvist proryvnoho rozvytku [Digital modernization of the economy of Ukraine as an opportunity for breakthrough development]*. Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy.

5. Fedyshyn, M.P., Zhavoronok, A.V., & Kovalchuk, N.O. (2019). Mekhanizm derzhavnogo rehuliuвання kryzovykh yavlyshch bankivskoi haluzi v umovakh hlobalnykh vyklykiv [The mechanism of state regulation of crisis phenomena in the

---

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

banking industry in conditions of global challenges]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*, (28), 121-125. <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-53>.

6. Shaposhnykov, K.S. (2018). Vplyv instytuttsiinoho seredovyshcha na innovatsiyni rozvytok ekonomiky rehionu [The influence of the institutional environment on the innovative development of the economy of the region]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 29, 34-36.

7. Shtets, T.F. (2021). *Derzhavne rehuliuвання rozvytku sektora tsyfrovoy ekonomiky Ukrainy [State regulation of the development of the digital economy sector of Ukraine]* [dissertation of Doctor of Philosophy ; Lvivskiy torhovelno-ekonomichnyi universytet]. <https://cutt.ly/7NRY8c7>.

Отримано 13.05.2022

UDC 338.2:330.341

JEL Classification: L51; O10

Inna Yakushko

PhD in Economics, Doctoral Student (Economics)

IHE «Academician Yuriy Bugay

International Scientific and Technical University» (Kyiv, Ukraine)

E-mail: yakushko_i@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1161-7383>

**STATE REGULATION OF THE ECONOMY IN THE CONDITIONS
OF DIGITALIZATION: DIRECTIONS AND FEATURES
OF IMPLEMENTATION**

Abstract. *Information and communication technologies have the ability to improve the efficiency of economic systems. Collectively, such improvement can lead to a significant increase in the competitiveness of the national economy. That is why the governments of most developed countries of the world are interested in the development of these technologies, their active penetration into economic relations. For this purpose, many countries already use a wide range of methods and tools of state regulation to support the processes of digitalization of the economy, creating favorable conditions for both entrepreneurial activity in this direction and ensuring the effectiveness of the use of digital technologies.*

The development of the digital economy is a complex process, and its activation within the country can be carried out in various ways. Today, the appropriate tools are at the disposal of state authorities. However, their spectrum is so wide that ensuring their harmonious use is quite a difficult task. That is why understanding ways to activate the processes of development and use of information and communication technologies is also an important element of ensuring the quality of state regulation in this direction.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

The article analyzes the theoretical provisions of state regulation of digital development. As a result, directions of implementation of such influence were singled out, namely: behavioral and spatial. It was determined that the behavioral type of state regulation of the digital development of economic systems is the exercise of influence on the activities of economic entities in the direction of the use of digital technologies, their development and adaptation of existing information and communication technologies to ensure their own development. The spatial type is the influence on the activities of a separate group of economic entities objects, singled out by a certain feature in order to stimulate the process of their digital transformation. The article analyzes the peculiarities of each of the outlined types of state regulation of the digital development of economic systems.

A detailed examination of the processes of digitalization of economic systems also proves the importance of forming a systematic and balanced state policy for the development of the digital economy, exerting a harmonious and non-discriminatory influence on the activities of various economic entities.

Keywords: *digitization; transformation; digital transformation; information and communication technologies; economic system.*

Fig.: 1. References: 7.

Бібліографічний опис для цитування:

Якушко І. Державне регулювання економіки в умовах цифровізації: напрями та особливості здійснення. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 1(24). С. 47-57.